

Polisen

Polismyndigheten
Personalansvarsnämnden

BESLUT

1(5)

Datum

2025-04-11

Diariernr (åberopas)

PAN-793-16/25

Protokoll 2025-4 Bilaga 19

TINGSRÄTT
Doha 1:6

INKOM: 2025-11-10

MÅLNR: B 1390-25

AKTBIL: 48

Polisregion Stockholm

ÄRENDE OM DISCIPLINPÅFÖLJD ENLIGT 14 § LAGEN (1994:260) OM OFFENTLIG ANSTÄLLNING (LOA)

Beslut

Personalansvarsnämnden vid Polismyndigheten meddelar dig en disciplinpåföljd i form av ett löneavdrag med 25 procent av daglönen i fem dagar.

Bakgrund

Polisregion Stockholm har anmält att fråga har uppkommit om att meddela dig en disciplinpåföljd och har anfört bl.a. följande. Du har den 18 oktober 2024 använt ett elchockvapen (ECV) mot en person trots att det inte förelegat förutsättningar för detta.

Åklagarmyndighetens särskilda åklagarkammare har tidigare prövat händelsen i straffrättsligt hänseende och beslutat att inte inleda förundersökning angående misshandel. Som skäl för beslutet angavs att uppgifterna i ärendet inte ger anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats.

I ett arbetsrättsligt samtal har du berättat bl.a. följande. Du och en kollega arbetade i yttre tjänst när ni uppmärksammade en misstänkt narkotikaöverlåtelse med tre inblandade personer. När ni vände polisbilen lämnade en av personerna platsen och sprang över gatan. Du klev ur polisbilen och sprang fram till den person som hade sprungit. Personen stannade vid en port och ni pratade med varandra. Din kollega sprang fram till de två andra personerna och befann sig då en bit från den plats där du befann dig. Du upplevde att den person som du pratade med hade en märklig attityd och två andra personer kom fram till dig. Du fick känslan av att personerna som du stod tillsammans med var kriminella. Genom slagningar i Polismyndighetens IT-system kunde du konstatera att alla tre personerna hade kriminell bakgrund. I området där ni befann er hade flera grova brott begåtts i närtid. Ni var två poliser och de andra personerna var fem till antalet. Ditt säkerhetstänk ökade därför och du var extra uppmärksam. Plötsligt skrek din kollega för att påkalla din uppmärksamhet. En av personerna som din kollega hade pratat med krängde med kroppen, slet sig loss från din kollegas grepp och började springa från platsen. Du bedömde att personen, som du misstänkte för narkotikabrott och

våldsamt motstånd, var motiverad att komma undan och ansåg det riskfyllt att stoppa personen med handkraft. Ni hade inte heller kontroll över de andra fyra personerna. Du sprang efter den flyende personen, som inte hörsammade uppmaningar att stanna. När du var cirka tre meter bakom den springande personen tog du upp och avlossade ditt ECV mot personen. Personen ramlade omedelbart mot marken. Du gick fram till personen och kommenderade honom att ligga stilla. Din kollega kom fram till platsen och tillsammans försökte ni, utan att lyckas, få kontroll över personen som på nytt försökte slita sig loss. Personen var stark och gjorde motstånd. I närheten fanns dessutom flera andra personer som hade kriminell bakgrund. Du upplevde situationen som osäker och avfyrade därför på nytt ECV mot personen. Personen blev då medgörlig och oförmögen att göra motstånd. Ni belade personen med handfängsel och tryckte på förtur på radion. En annan patrull anlände och tog över gripandet. Du gick då tillbaka till de andra personerna. Senare hittade en polishund narkotika på innergården men narkotikan kunde inte knytas till någon person. Du och din kollega körde den gripna personen till polisstationen, där handfängslet togs av och hans sår tvättades. Våldsanvändningen var försvarlig. Under utbildningen fick du lära dig att inte avfyra ECV mot personer på tvåhjuliga fordon eller mot personer som befinner sig på en höjd, vid ett spårområde, vid vatten eller i närheten av brandfarliga vätskor. Syftet med våldsanvändningen var att få stopp på och kunna gripa personen. Marken var plan och det fanns inget annat som mannen kunde slå i. Andra medel var otillräckliga och beslutet togs med beaktande av behovs- och proportionalitetsprinciperna.

I ett yttrande till nämnden har du därutöver anfört i huvudsak följande. Regionens anmälan ger intryck av att du ska ha använt ECV mot en person som du velat kontrollera och som inte hörsammat uppmaning om att stanna. Detta är en missuppfattning. Syftet var att gripa personen, som var misstänkt för narkotikabrott och våldsamt motstånd. Polisregionen har den 19 november 2024 upprättat en promemoria där regionen påtalar att de har insett att utbildningen för ECV inte har varit helt tydlig. Dokumentet upprättades cirka en månad efter att du gick utbildningen för ECV.

Rättsliga utgångspunkter

Av 8 § polislagen framgår att en polisman som har att verkställa en tjänsteuppgift, under iakttagande av vad som föreskrivs i lag eller annan författning, skall ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Måste tvång tillgripas, skall detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att det avsedda resultatet skall uppnås.

En polisman får enligt 10 § samma lag, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd givet i lagrummet angivna förutsättningar.

Av 13 § Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om elchockvapen FAP 104-7 PMFS 2021:4 framgår att elchockvapnet får hållas i handen och göras berett för användning när förhållandena kräver det. Av 14 § samma

föreskrifter följer att elchockvapen endast får användas i tjänsten. Vidare får användning endast ske genom att trycka vapnet mot en kroppsdel i syfte att på den träffade kroppsdelens överföra ström och därigenom skapa smärta (drivstöt), eller skjuta iväg projektiler som leder ström till den träffade kroppen i syfte att försätta muskulaturen i ett tillfälligt inkapabelt tillstånd (avfyrning). Enligt 18 § samma föreskrifter får elchockvapen inte användas mot en person som endast gör motstånd genom att använda sin kroppstyngd. Endast i undantagsfall och om andra metoder eller hjälpmedel av lindrigare karaktär har visat sig eller bedöms vara verkningslösa eller otillräckliga, får elchockvapen användas mot en person som enbart gör motstånd genom att hålla sig fast i en annan person eller i ett föremål eller genom att spjärna emot med ben eller armar. Elchockvapen får vidare enligt 19 § samma föreskrifter inte användas mot någon om omständigheterna är sådana att det finns en risk för svåra skador, om inte användningen sker för att förhindra fara för liv eller hälsa

En arbetstagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter i anställningen får enligt 14 § LOA meddelas en disciplinpåföljd för tjänsteförseelse om felet inte med hänsyn till samtliga omständigheter är ringa.

Bedömning

Bestämmelserna i 8 och 10 §§ polislagen ger uttryck för behovs- och proportionalitetsprinciperna. Principerna innebär att våld endast får användas när andra medel är otillräckliga för att polisen ska kunna utföra den tjänsteuppgift som det är fråga om och att mer våld inte får användas än vad som är proportionerligt i förhållande till ändamålet med åtgärden.

Vapenhantering måste ske på ett sådant sätt att skador undviks. Det ställs höga krav på medarbetares förmåga att hantera vapen. Detta gäller även ECV eftersom en felaktig hantering kan leda till allvarliga skador. ECV ska användas med stor restriktivitet.

ECV är ett alternativ till tjänstevapen, OC-spray och batong. I likhet med OC-spray innebär användande av ECV ett betydande mått av våldsanvändning. Användande av ECV innebär bl.a. risk för skador i samband med fall och ska enligt Polismyndighetens föreskrifter inte användas mot någon om omständigheterna är sådana att det finns risk för svåra skador, om inte användningen sker för att förhindra fara för liv eller hälsa.

Användande av ECV bör jämföras med användande av OC-spray. Personalansvarsnämnden har i ett antal ärenden uttalat att OC-spray inte får användas för att förebygga eventuellt våld eller för att förmå en person att följa en polismans tillsägelse samt att användande av OC-spray förutsätter att det hot som polismannen möts av är konkret och inte endast av lindrigt slag. Justitieombudsmannen (JO) har även uttalat kritik mot användande av OC-spray för att förebygga eventuellt våld eller för att förmå en person att följa en polismans tillsägelse (se JO dnr 5928-2006 m.fl.).

JO har nyligen uttalat kritik mot en polis för att ha använt ECV utan att våldsanvändningen var försvarlig (se JO dnr 1702-2024). Bakgrunden var i korthet följande. En person misstänkt för narkotikabruk hade tagits till en akutmottagning för kroppsbesiktning genom blodprovstagning. På akutmottagningen gjorde personen motstånd genom att vägra ta av sig sin jacka och spänna och vrida på kroppen. Agerandet försvårade provtagningen. Polismannen gav därför personen två s.k. drivstötter med sitt ECV för att kunna genomföra kroppsbesiktningen. JO uttalade att det med hänsyn till motståndet förelåg förutsättningar att använda visst våld för att genomföra åtgärden men att våldet måste stå i proportion till ändamålet med åtgärden. JO beaktade bl.a. att personen var misstänkt för ett brott som normalt inte föranleder strängare straff än böter, att poliserna var i numerärt överläge och att personen trots motståndet inte hade lyckats ta sig loss från dem. JO bedömde inte heller att utredningen gav stöd för att personen hade uppträtt särskilt utåtagerande eller att det förelåg en överhängande risk för att personen skulle utöva våld. JO ansåg därför att ytterligare försök att genomföra kroppsbesiktningen borde ha gjorts med andra metoder av lindrigare karaktär. JO bedömde därför att våldsanvändningen inte var försvarlig och gick utöver vad som var tillåtet. JO såg allvarligt på det inträffade.

Utredningen visar att du har använt ECV mot en flyende person och att personen skadades med anledning av våldsanvändningen. Av dina egna uppgifter framgår att du sköt personen i ryggen när denne sprang från platsen. Personen kan vid den tidpunkten inte anses ha utgjort något konkret hot och det kan inte heller anses ha förelegat en överhängande risk för att personen skulle utöva våld mot dig eller någon annan. Personen gjorde då inte heller motstånd. Eftersom det inte har förelegat förutsättningar för att använda OC-spray mot personen har det inte heller förelegat förutsättningar för att använda ECV mot den flyende personen för att förmå honom att stanna.

Sedan personen fallit omkull efter att ha träffats av ECV gjorde han motstånd och försökte slita sig loss när du och din kollega försökte få kontroll över honom. Du avfyrade därför på nytt ditt ECV mot personen, som då blev oförmögen att göra motstånd. Du har uppgett att personen var stark och att flera personer med kriminell bakgrund fanns i närheten, varför du upplevde situationen som osäker. Även om det med hänsyn till motståndet förelåg förutsättningar att utöva visst våld för att genomföra åtgärden måste våldet stå i proportion till ändamålet med åtgärden. Motståndet förefaller inte ha varit sådant att personen lyckades ta sig loss och ni var två poliser mot en civilperson. Nämnden bedömer att andra metoder av lindrigare karaktär i vart fall borde ha prövats innan du på nytt avfyrade ECV mot personen.

Genom att använda ECV mot en person trots att det inte har förelegat förutsättningar för detta har du uppsåtligen åsidosatt dina skyldigheter i anställningen på ett sätt som inte är ringa. Du ska därför meddelas en disciplinpåföljd för tjänsteförseelse.

Agerandet, att skjuta en flyende person i ryggen med ECV och därefter på nytt avfira ECV mot personen när denne låg på marken i en situation som den aktuella, innebär ett kraftigt avsteg från föreskrifterna. Det har innefattat ett

betydande mått av våldsanvändning och har orsakat personen en huvudskada. Utredningen ger inte heller stöd för att du varnade för att ECV kunde komma att användas mot personen innan du avfyrade vapnet. Personalansvarsnämnden ser mycket allvarligt på den otillåtna våldsanvändningen, som har gått utöver vad som är tillåtet enligt 10 § polislagen. Annan påföljd än löneavdrag kan därför inte komma i fråga.

Anvisning om hur man söker ändring

Om du vill söka ändring i beslutet ska du väcka talan inom tre veckor räknat från den dag du tog del av beslutet. Iakttar du inte detta är rätten till talan förlorad. Talan ska väckas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

På personalansvarsnämndens vägnar

Petra Lundh
Ordförande

Jakob Martiin
Föredragande

Kopia till:

Polisregion Stockholm
Riksdagens ombudsmän (JO)
Justitiekanslern (JK)